

Зосимова Крістіна. Розвиток креативності учнів основної школи засобами образотворчого мистецтва / Крістіна Зосимова // Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства : збірн. наук. праць. Вип. 2 / за ред. доц. В.В. Павленко. – Житомир : ФО-П Левковець Н.М., 2020. – 188 с. – С. 62-66.

*Зосимова Крістіна,
студентка 33 групи ННІ педагогіки.
Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент В.В. Павленко*

Розвиток креативності учнів основної школи засобами образотворчого мистецтва

Проблемі креативності присвятили свої праці Дж. Гілфорд, Дж. Піаже, З. Фрейд. Більш глибоке дослідження креативності, особливостей творчої діяльності, умов формування творчої особистості почалося на межі ХІХ та ХХ століть. Над цим працювали Г.Буш, О.Леонт'єв, Я. Пономар'єв, С. Рубінштейн, П. Якобсон, Л. Яценко.

Про необхідність стимулювання й розвитку творчих сил і можливостей учнів у навчальному процесі писали відомі українські педагоги А.Макаренко, В.Сухомлинський, К.Ушинський.

Досвід педагогів-новаторів засвідчує, що на уроках образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі потрібно формувати професійні знання й навички, та забезпечувати загальний художній розвиток, пробуджувати в дітях внутрішню потребу малювати, спостерігати за оточуючим їх життям, осмислювати образи не тільки окремих предметів, але й свого внутрішнього світу. Попри це, розвиток креативності школярів на уроках образотворчого мистецтва здійснюється переважно за допомогою традиційних методів навчання. Проте, на нашу думку, потрібно відображувати нові форми й методи, способи педагогічної діяльності, що стане зразком для інших педагогів і сприятиме ефективному формуванню креативності дитини.

Розвиток креативності учнів засобами образотворчого мистецтва було, є і завжди буде актуальним. Воно є тим неподільним комплексом позитивних емоцій, який безпосередньо впливає на всі аспекти виховного, культурного, морального та естетичного становлення особистості учня основної школи, а також напрямом роботи для всіх педагогічних працівників, бо за допомогою засобів мистецтва формується культурний пласт нації [3].

Розвиток креативності учнів – це справа не одного дня, тижня чи місяця, а результат наполегливої й систематичної праці впродовж

року, терміну навчання в школі, всього життя. Отже, можна узагальнити й однозначно сказати, що питання креативності має важливе значення. Її формування було провідним із найдавніших часів і таким залишається й на сьогодні.

Метою статті є створення умов для повноцінного творчого, духовного розвитку життєвих компетентностей учнів; задоволення освітніх потреб особистості шляхом залучення їх до свідомої творчої діяльності; реалізувати творчий потенціал учнів; виховати духовно розвинену особистість, здатну до самореалізації, самовдосконалення.

У світлі цих вимог величезної ваги набуває основна школа, в якій закладаються основи для розвитку інтелектуального, морального, духовного та креативного потенціалу особистості. Від розв'язання нестандартних завдань на уроках образотворчого мистецтва залежатиме, як буде здійснюватися розвиток креативності школярів, їх здатність до глибоких переживань, розуміння естетичних цінностей. Основними завданнями художньо-творчого розвитку сучасних школярів визначено: послідовне формування естетичної культури, актуалізація творчого потенціалу і вдосконалення практичних знань, умінь та навичок у галузі образотворчого мистецтва, музики, хореографії, театру, кіно, стимулювання прагнення особистості до творчої самореалізації у різних видах художньої діяльності. Специфіка образотворчого мистецтва як навчального предмета полягає у комплексному, гармонійному впливові на почуття, інтелект і волю дитини, формуванні з його допомогою творчої самобутньої особистості. Цей факт пояснюється тим, що саме у процесі малювання діти шкільного віку отримують комплекс емоційно-почуттєвих вражень, необхідних для розвитку психічних процесів та природжених здібностей, задовольняють потребу в активній діяльності, самовираженні й самоствердженні у навколишньому світі.

Головним завданням кожного педагога є розвиток креативної особистості, а саме: розвиток креативного мислення, креативної уяви креативної грамотності. Отож, це питання є одним з найбільш досліджуваних. Розвиток новітніх технологій, економічний та технологічний прогрес ставлять нові вимоги щодо виховання підростаючого покоління. Поняття «креативність» передбачає властивість особистості, що проявляються в мисленні, почуттях, спілкуванні й характеризують не лише особистість у цілому, а й продукт діяльності цієї особистості. Креативність – це процес розвитку мислення, уяви; новаторська діяльність; новітній термін, яким окреслюються властивість особистості, що характеризуються

здатністю до продукування принципово нових ідей і що входять в структуру обдарованості як незалежний фактор» [1].

На думку професора І. Мілославського, терміном «креативний» позначається творчість, що «не тільки висуває ідеї, але й доводить їх до конкретного практичного результату. Поняття «творчий» залишається зі своїм вихідним значенням, що не розрізняє діяльність результативну й, навпаки, безрезультатну» [2]. Розвивати креативність слід на основі навчального матеріалу (зокрема різних навчальних предметів), проте за необхідності – і на спеціально побудованій системі задач

Основні показники креативності:

- *швидкість думки* – кількість нестандартних ідей, що виникають в одиницю часу;

- *гнучкість думки* – здатність швидко і без внутрішніх зусиль переключатися з однієї ідеї на іншу, бачити, що інформацію, отриману в одному контексті, можна використати в іншому.

- *оригінальність* – здатність до генерації ідей, що відрізняються від загальноприйнятих, парадоксальних, несподіваних рішень. Вона пов'язана з цілісним баченням усіх зв'язків і залежностей, непомітних при послідовному логічному аналізі.

Розвивати креативність можна по-різному. Окремі учні (обдаровані) переважно самостійно тренують свої здібності, щоб розвинути їх. Але для розвитку креативності учнів важливою є саме роль учителя. Модель самореалізації школярів: знання, уміння, навички; створення естетичного середовища; участь у конкурсах, виставках та майстер-класах. Використання мультимедійних презентацій на уроках образотворчого мистецтва є доцільним на будь-якому етапі уроку. На нашу, основні тези і весь необхідний ілюстративний матеріал сприяють концентрації уваги учнів і активізації їх творчої діяльності. Також використовувати різні кросворди, ребуси, вікторини.

Слід зазначити що вчителям потрібно проводити різні типи уроків, які передбачають безпосередній зв'язок основного програмового матеріалу. На різних етапах уроку потрібно використовувати елементи театралізації, а інколи продумувати завдання так, щоб теми перепліталися: «Натюрморт» з елементами краєвиду (6 кл.); «Скульптура» виконується рельєфом знак зодіаку (6 кл.); Портрет казкового героя (6 кл.).

Під час розвитку креативності учнів на уроках образотворчого мистецтва, потрібно використовувати різні методи, що є актуальними в системі мистецької освіти, а саме: розповіді та бесіди, наочності,

ігровий метод, порівняння і зіставлення, узагальнення, метод «емоційного заряду», художньо-педагогічної драматургії, забігання наперед і повернення до вивченого матеріалу. До таких методів відносяться:

Вербально - ілюстративні методи:

- мультимедійні презентації;
- слайд-шоу різних жанрів;
- демонстрація відео - фрагментів.

Методи порівняння і зіставлення:

- складання порівняльних таблиць;
- зіставлення картин одного жанру в різних техниках;
- знаходження відповідності.

Проблемно-евристичні методи:

- дискусії, дебати;
- головоломки, кросворди, вікторини.

Проектні методи:

- інформаційні проекти;
- творчі проекти;
- дослідницькі проекти.

Використовуючи всі ці методи застосовувати наступні форми навчальної діяльності учнів, а саме: індивідуальну, групову, роботу в парах, ланкову, колективну, фронтальну та ін. [4].

Важливу роль на уроках образотворчого мистецтва відіграє психологічний комфорт учнів, створення теплої невимушеної атмосфери, сприяти доброзичливому довірливому спілкуванню. Адже, позитивний емоційний стан учнів – обов'язкова умова для розвитку їх творчості. А вчитель образотворчого мистецтва – не просто джерело цікавої інформації, це науково підготовлений організатор активної праці учнів що до самовиховання, самонавчання, саморозвитку. Розвиток креативності особистості складається із взаємопов'язаних компонентів, які в єдності дають результат.

Це процес двобічний, що ґрунтується на співтворчості вчителя та учня. Тому вчитель повинен бути цікавим для учнів, тоді навчання стане бажаним, як стверджує науковець О. Савченко «особистість виховує особистість».

Список використаних джерел

1. Ермолаева-Томина Л. Проблемы развития творческих способностей детей / Л. Ермолаева-Томина // Вопросы психологии. – 1975. – № 5. – С. 166–168.
2. Павленко В. В. Методи розвитку креативності школярів / В. В. Павленко // Теорія і практика професійної підготовки фахівців у контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів : збірник науково-методичних праць / за заг. редакцією проф. Вітвицької С. С., доц. Колесник Н. Є. – Житомир : ФОП Левковець, 2016. – 410 с. – С. 90–94.
3. Павленко В.В. Розвиток креативності учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва / В.В. Павленко // Проблеми освіти: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – Вип.92. – С. 106–111.
4. 3. Кан-Калик В.А. Педагогическая деятельность как творческий процесс / В.А. Кан-Калик. – Москва : Изд.-во «Просвещение», 1977. – 89 с.